

ТРИ КРИЗИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ: АНАЛІЗ ЕВОЛЮЦІЇ ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО У 2019–2025 РОКАХ

THREE CRISES OF INDEPENDENCE: AN ANALYSIS OF THE EVOLUTION OF THE LEGAL STATUS OF THE NATIONAL ANTI-CORRUPTION BUREAU OF UKRAINE IN 2019–2025

Павшук К.О., к.ю.н.,

доцентка кафедри конституційного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

orcid.org/0000-0003-0588-4178

Шульгіна Д.В., студентка V курсу факультету прокуратури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

orcid.org/0009-0005-9407-6245

У статті здійснено комплексний науково-правовий аналіз еволюції правового статусу Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) у період з 2019 по 2025 роки. Дослідження базується на гіпотезі, що інституційне становлення Бюро відбувається у форматі «перманентних реформ», які супроводжуються гострими політико-правовими колізіями. Авторка виділяє та детально характеризує три ключові кризи незалежності, через які пройшла антикорупційна інфраструктура України. Перша криза (2019–2020 рр.) визначена як конституційна. У роботі проаналізовано проблематику невідповідності «президентської» моделі утворення НАБУ положенням Основного Закону, що призвело до визнання неконституційними окремих повноважень Глави держави та Указу про призначення Директора Бюро. Досліджено роль Конституційного Суду України у демонтажі цієї моделі та встановленні правових запобіжників для збереження легітимності процесуальних дій. Друга криза (2021 р.) охарактеризована як легітимізаційна. Авторка аналізує процес трансформації НАБУ у центральний орган виконавчої влади (ЦОВВ) зі спеціальним статусом. Обґрунтовано, що інтеграція Бюро в систему Кабінету Міністрів України стала вимушеним компромісом для відновлення конституційності, проте заклала фундамент для конфлікту інтересів, оскільки орган опинився в підпорядкуванні виконавчої влади, яку він покликаний контролювати. Третя криза (2025 р.) визначена як політико-процесуальна. У статті детально розглянуто спробу законодавчого підпорядкування НАБУ та САП Офісу Генерального прокурора через законопроект №12414. Доведено, що ця атака на операційну незалежність була реакцією на підвищення ефективності розслідувань топ-корупції. Особливу увагу приділено аналізу зовнішніх факторів, зокрема впливу євроінтеграційних процесів та вимог міжнародних партнерів на збереження інституційної спроможності антикорупційних органів. У висновках, спираючись на новітні наукові підходи, авторка аргументує необхідність переходу до четвертої моделі функціонування НАБУ. Обґрунтовується доцільність повного виведення Бюро з-під підпорядкування Кабінету Міністрів для усунення конфлікту інтересів та фокусування на боротьбі з політичною корупцією. Також запропоновано посилення інституційної ролі Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) шляхом надання їй повноважень наглядати за розслідуваннями злочинів, вчинених працівниками органів прокуратури.

Ключові слова: Національне антикорупційне бюро України, правовий статус, конституційна криза, гарантії незалежності, законопроект №12414, євроінтеграція, САП, центральний орган виконавчої влади.

The article provides a comprehensive scientific and legal analysis of the evolution of the legal status of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine (NABU) during the period from 2019 to 2025. The research is based on the hypothesis that the institutional development of the Bureau takes place in the format of "permanent reforms," accompanied by acute political and legal collisions. The author identifies and characterizes in detail three key crises of independence that Ukraine's anti-corruption infrastructure has undergone. The first crisis (2019–2020) is defined as constitutional. The paper analyzes the problem of the inconsistency of the "presidential" model of NABU's formation with the provisions of the Basic Law, which led to the recognition of certain powers of the Head of State and the Decree on the appointment of the Bureau's Director as unconstitutional. The role of the Constitutional Court of Ukraine in dismantling this model and establishing legal safeguards to preserve the legitimacy of procedural actions is investigated. The second crisis (2021) is characterized as legitimizing. The author analyses the process of transforming NABU into a central executive body (CEB) with special status. It is substantiated that the integration of the Bureau into the system of the Cabinet of Ministers of Ukraine became a forced compromise to restore constitutionality, but laid the foundation for a conflict of interest, as the body ended up subordinate to the executive power it is designed to control. The third crisis (2025) is defined as political procedural. The article examines in detail the attempt to legislatively subordinate NABU and the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office (SAPO) to the Office of the Prosecutor General through Draft Law No. 12414. It is proven that this attack on operational independence was a reaction to the increased effectiveness of top-corruption investigations. Particular attention is paid to the analysis of external factors, specifically the influence of European integration processes and the requirements of international partners on preserving the institutional capacity of anti-corruption bodies. In the conclusions, relying on the latest scientific approaches, the author argues for the necessity of transitioning to a fourth model of NABU's functioning. The expediency of completely removing the Bureau from the subordination of the Cabinet of Ministers to eliminate conflicts of interest and focus on combating political corruption is substantiated. The article also proposes strengthening the institutional role of the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office (SAPO) by granting it the authority to supervise investigations of crimes committed by employees of prosecutor's offices.

Key words: National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, legal status, constitutional crisis, guarantees of independence, Draft Law No. 12414, European integration, SAPO, central executive body.

Актуальність теми. Формування та ефективне функціонування незалежної антикорупційної інфраструктури (НАБУ, САП, ВАКС) є однією з ключових умов сталого розвитку України та її успішної європейської інтеграції. Проте з моменту створення НАБУ перебувало у центрі складних політико-правових дискусій. Особливої гостроти ця проблема набула у липні 2025 року, коли Верховна Рада

ухвалила законопроект №12414. Під виглядом врегулювання розслідувань справ зниклих безвісти, документ містив поправки, що суттєво обмежували незалежність НАБУ та САП. Ця подія, що викликала гостру реакцію суспільства та міжнародних партнерів, стала лише кульмінацією тривалої боротьби за статус Бюро, яка пройшла через три інституційні кризи.

© Павшук К.О., Шульгіна Д.В., 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Аналіз останніх досліджень та джерел. Проблема статусу НАБУ знайшла відображення у працях багатьох науковців, які досліджували її на різних етапах. Конституційну колізію 2019–2020 рр. та ризики «президентської» моделі аналізували О. Федорко, С. Т. Берко та І. С. Ковальчук. Сама криза задокументована у Рішенні КСУ № 9-р/2020. Реформу 2021 року та її наслідки (статус ЦОБВ) розглядали М. Д. Дякур, Д. О. Ішук та Г. С. Крайник. Найновішу наукову оцінку подіям 2025 року та пропозиції щодо майбутньої, четвертої моделі НАБУ, надав В. М. Тертишник.

Метою даної статті є аналіз нового законодавства (Закон № 1810-IX), яке у 2021 році змінило статус НАБУ на центральний орган виконавчої влади (ЦОБВ) зі спеціальним статусом. Додатково розглядається короткотривала законодавча криза липня 2025 року, пов'язана з ухваленням Закону № 12414 (що суттєво обмежував незалежність НАБУ і САП) та його подальшим фактичним скасуванням через ухвалення Закону № 13533, що демонструє постійну боротьбу за інституційну незалежність антикорупційних органів.

Виклад основного матеріалу: перша криза в існуванні Національного антикорупційного бюро почалася вже під час формування нової антикорупційної інфраструктури після 2014 року, яке відбувалося у прискореному режимі, що було зумовлено як гострим суспільним запитом, так і вимогами для подальшого євроінтеграційного шляху України. Закон про НАБУ наділив Президента України повноваженнями утворювати Бюро та призначати його Директора. Проблема полягала у тому, що стаття 106 Конституції України, яка містить вичерпний перелік повноважень глави держави, таких прав не передбачала. У 2019 році ця колізія стала предметом гострої наукової дискусії. О. Федорко окреслив її як дилему: чи є спроба «узаконити» ці повноваження (через законопроект № 1014) «узурпацією влади» чи «нагальною необхідністю» для порятунку Бюро. Існував реальний ризик, що КСУ визнає призначення Директора НАБУ неконституційним, що могло б призвести до «скасування (визнання недійсними) всіх процесуальних дій» детективів [6, с. 120]. Законопроект № 1014 (який мав внести зміни до ст. 106 Конституції) провалився. КСУ у своєму Висновку № 4-в/2020 вказав, що наділення Президента такими повноваженнями порушить принцип поділу влади, оскільки НАБУ за своїми функціями є органом виконавчої влади, а формування таких органів «порушує конституційну модель виконавчої влади» і належить до компетенції Кабінету Міністрів. Провал «рятівного» законопроекту активізував «бомбу уповільненої дії». 28 серпня 2020 року КСУ ухвалив Рішення № 9-р/2020, яким визнав неконституційним Указ Президента про призначення Директора НАБУ. Цим рішенням КСУ, по суті, «зруйнував» стару модель. Проте, розуміючи катастрофічні наслідки для правосуддя (що вплинуло б і на роботу ВАКС), Суд включив у рішення «запобіжник»: пункт 3 встановив, що рішення «не поширюється на правовідносини, які виникли» внаслідок роботи призначеної особи. Таким чином, у 2020 році НАБУ опинилося у правовому вакуумі: його керівник був визнаний неконституційно призначеним, але результати його роботи були легітимізовані. Виникла нагальна потреба у новій моделі.

Ключовий орган цієї системи, Національне антикорупційне бюро України, був створений на підставі Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року. Однак, в основу цього закону була закладена проблема, яка стала предметом гострих наукових дискусій та, зрештою, причиною конституційної кризи. Проблема полягала у способі формування органу та визначенні його місця в системі поділу влади, оскільки сам закон наділив Президента «позаконституційними» повноваженнями у вигляді права утворення НАБУ та права призначення/звільнення його директора. Дані повноваження порушують пункт 11-1 ст. 106 Конституції України, де в повноваженнях Президента зазначено лише призначення Генерального Прокурора. Стаття 106 Кон-

ституції України встановлює вичерпний перелік повноважень Президента. Хоча пункт 31 цієї статті і зазначає, що Президент «здійснює інші повноваження, визначені Конституцією України», це лише підкреслює, що його компетенція визначається виключно Основним Законом. Пункт 31 частини першої статті 106 чітко вказує, що Президент «здійснює інші повноваження, визначені Конституцією України». Це положення виключає можливість розширення повноважень глави держави звичайним законом [7, с. 120].

В Україні не існує окремого закону про статус чи повноваження Президента, тому жоден інший нормативно-правовий акт не може їх розширювати або обмежувати. Конституційний Суд України так само в своїх рішеннях наголошував про те, що Конституція є єдиним джерелом правового регулювання повноважень Президента.

Знову ж таки, існує розбіжність між Конституцією та іншими законами. Основний Закон чітко визначає, що Президент лише номінує голів МЗС та Міноборони, втративши після 2004 року інші важелі впливу на уряд. Натомість, окремі закони все ще містять норми, що дозволяють йому виходити за ці конституційні межі. Таким чином, у 2015 році, на момент створення НАБУ, виникла пряма колізія між положеннями спеціального Закону про НАБУ та нормами Конституції. Дисертаційне дослідження Д. В. Єренка, хоч і зосереджене на адміністративно-правовому механізмі, також підкреслює унікальний статус НАБУ як «державного правоохоронного органу», який, проте, опинився поза чітко визначеними конституційними рамками виконавчої чи президентської вертикалі [12, с. 65]. Сама ідея створення НАБУ і САП полягала в тому, щоб вони були інституційно незалежними від старої правоохоронної системи (МВС та, особливо, Генеральної прокуратури), яка вважалася політично залежною та неефективною у боротьбі з топ-корупцією. Берко С. Т. наголошував на тенденції надання Президентові додаткових повноважень шляхом приймання законопроектів, які б розширяли коло його впливу щодо Центральних органів виконавчої влади, у тому числі і спеціальних, яким і є Національне антикорупційне бюро. На це увагу звертав Конституційний Суд в контексті участі президента у формуванні комісії, яка відбирає кандидатів на посаду директора НАБУ [5, с. 156]. Корінь цієї кризи лежав у спробі побудувати антикорупційний орган «під патронатом» Президента, ігноруючи вичерпний перелік його повноважень у статті 106 Конституції. У 2019 році ця проблема постала особливо гостро: тодішню ситуацію можна охарактеризувати як вибір між «узурпацією влади» та «нагальною необхідністю» врятувати інституцію. Спроба легалізувати цей статус через законопроект № 1014 провалилася саме тому, що вона суперечила природі виконавчої влади, до якої функціонально належить НАБУ [7].

Друга криза була кризою пошуку легітимності. Якщо НАБУ не може підпорядковуватися Президенту, то яким має бути його статус? Відповідь була знайдена в ухваленні 19 жовтня 2021 року Закону № 1810-IX. Ці зміни, що набули чинності 10 листопада 2021 року, «усунули правові колізії». Суть реформи 2021 року полягала у створенні нового статусу НАБУ, яке було визначено як ЦОБВ зі спеціальним статусом, а також орган, який був інтегрований у систему виконавчої влади, підпорядковану Кабінету Міністрів України.

Суть проблеми полягала у фундаментальній помилці, закладеній ще у 2014 році: спробі створити правоохоронний орган «під Президента» в умовах парламентсько-президентської республіки. Як слушно зазначає С. Т. Берко, така конструкція порушувала «конституційну модель виконавчої влади», оскільки стаття 106 Конституції не надає Президенту повноважень керувати органами досудового розслідування. Перед законодавцем постало завдання не просто «виправити помилку», а, по суті, перезаснувати НАБУ в новій конституційній реальності [5].

Архітектура незалежності в новій моделі базується на системі стримувань і противаг, яку можна класифікувати за під-

ходом Д. О. Іщука на кадрові, політичні та економічні гарантії [12]. Ключовим елементом стала нова кадрова процедура призначення Директора. Замість старої моделі, де вирішальний вплив мав Президент, було запроваджено конкурсну комісію з шести осіб, троє з яких делегуються міжнародними партнерами. Унікальність механізму полягає в правилі переважного голосу, згідно з яким рішення комісії вважається прийнятим лише за умови підтримки щонайменше двох міжнародних експертів. Це фактично позбавило Кабінет Міністрів дискреції у виборі керівника, зобов'язавши його призначити кандидата, обраного незалежною комісією, що стало безпрецедентним випадком обмеження повноважень вищого органу виконавчої влади на користь технократичної процедури.

Окрім кадрових запобіжників, цей закон посилив політичні та економічні гарантії. Зокрема, було закріплено пряму законодавчу заборону використання Національного бюро в партійних, групових чи особистих інтересах, що мало створити бар'єр між правоохоронним органом та політичною кон'юнктурою. Економічна незалежність забезпечується через захищені статті бюджетного фінансування та збереження високого рівня оплати праці працівників, що прив'язаний до прожиткового мінімуму, нівелюючи можливість фінансового тиску з боку виконавчої влади. Важливою новелою стало також законодавче закріплення ролі міжнародних партнерів та процедури зовнішнього незалежного аудиту, негативний висновок якого став єдиною можливою підставою для звільнення Директора з політичних мотивів.

На момент імплементації реформи наукова спільнота оцінювала її переважно позитивно. Закріплення чіткого порядку взаємодії з Кабінетом Міністрів гарантуватиме незалежність діяльності НАБУ та неможливість стороннього втручання [11, с. 193]. Однак подальший розвиток подій продемонстрував, що ця модель, вирішивши кризу легітимності, заклала фундамент для нових викликів. Конфлікт між формою підпорядкування органу та його функціональним призначенням боротися з політичною корупцією в уряді залишився невирішеним. Таким чином, реформа 2021 року стала необхідним тактичним кроком для відновлення конституційності, але вона лише перенесла площину боротьби за незалежність з конституційного поля в політико-процесуальне, що згодом призвело до загострення ситуації у 2025 році.

Найважливішою стала нова процедура конкурсу на посаду Директора: хоча призначає КМУ, вирішальний голос у конкурсній комісії отримали міжнародні експерти. Ця реформа вирішувала кризу, оскільки «закріпила чіткий порядок взаємодії НАБУ з Кабінетом міністрів України», що мало б «гарантувати незалежність діяльності НАБУ». Конституційний дефект було усунуто, але це, як виявилось, створило нову вразливість, створюючи так званий «Бекдор»* (термін зазвичай використовується в ІТ сфері. *Бекдор* – це вразливість, яка дозволяє обійти стандартні процедури безпеки та отримати несанкціонований віддалений доступ до комп'ютерної системи або програми).

Варто зазначити, що трансформація НАБУ в ЦОВВ відбувалася не лише під тиском рішень КСУ, а й у контексті євроінтеграційних зобов'язань. Реформування антикорупційних інституцій розглядалося як умова «інноваційного розвитку правової системи України як держави-кандидата в члени ЄС». Саме пильна увага європейських партнерів стала тим зовнішнім фактором, який змусив законодавця, інтегруючи Бюро у виконавчу владу, все ж таки зберегти за ним реальну операційну автономію [17].

Третя криза, що вибухнула влітку 2025 року, мала вже не конституційний, а політико-процесуальний характер. Вона продемонструвала вразливість моделі 2021 року. У 2024–2025 роках антикорупційна система активно працювала. Про це свідчать, зокрема, наукові аналізи корупційних схем, які посилаються на конкретні вироки ВАКС від грудня 2024 та березня 2025 року у справах про топ-корупцію. Можна припустити, що саме ця ефективність стала тригером для політичної атаки. У липні 2025 року «кульмінацією» цієї кризи було прийняття законопроекту

№12141 щодо поправок у КПК. Ці поправки зводилися до ліквідації ключових гарантій незалежності антикорупційної інфраструктури України: 1) підпорядкування Генеральному прокурору: правки фактично ставили НАБУ та САП у пряме підпорядкування Офісу Генпрокурора; 2) втрата виключної підслідності, оскільки Генеральний прокурор отримував повноваження втручатися у спори про підслідність та, по суті, перенаправляти будь-яку підслідну НАБУ справу іншим органам досудового розслідування (як приклад ДБР чи СБУ, які вважаються більш політично контрольованими); 3) контроль над підозрами, створюючи механізми, які дозволяли б Офісу Генпрокурора блокувати вручення підозр топ-посадовцями, стосовно яких проводилися досудове розслідування Національним антикорупційним бюро.

Це була пряма атака на «політичні гарантії» незалежності. Внаслідок безпрецедентного суспільного та міжнародного тиску, скандальний закон був майже миттєво скасований новим президентським законопроектом №13533, який відновив status quo. Ця раптова криза довела, що навіть конституційно легітимний статус (ЦОВВ при КМУ) не захищає НАБУ від політичного втручання через законодавчі інструменти.

Щоб зрозуміти глибину загрози від законопроекту №12141, необхідно звернутися до теорії гарантій незалежності НАБУ, яку розробив Д. О. Ішук. Аналізуючи статус Бюро, він виділяв не лише економічні чи кадрові, але й «політичні» гарантії. До таких «політичних гарантій» він відносив пряму законодавчу заборону «використання Національного бюро в партійних, групових чи особистих інтересах». Законопроект №12141 був прямою і неприхованою атакою саме на ці «політичні гарантії». Підпорядкування Генеральному прокурору (який, на відміну від Директора НАБУ, призначеного за участі міжнародників, є фігурою, що призначається Президентом за згодою парламенту, а отже, є політично інтегрованою) перетворювало НАБУ з незалежного слідчого органу на інструмент, який можна було б використовувати «в партійних, групових чи особистих інтересах» [12, с. 325].

Криза набула міжнародного масштабу через те, що антикорупційна реформа є частиною так званого «політичного критерію» членства в ЄС. підкреслює, що розвиток антикорупційних інституцій є умовою інноваційного розвитку правової системи держави-кандидата. Відтак, атака на незалежність НАБУ та САП у липні 2025 року була сприйнята партнерами не як внутрішня адміністративна реформа, а як відхід від геополітичного курсу, що й зумовило безпрецедентно жорстку дипломатичну реакцію [17].

Методологія внесення змін у діяльність Бюро нагадувала практики так званого «турборежиму» 2019–2021 років. Тоді, як і зараз, складні інституційні зміни намагалися провести поспіхом, без належного обговорення. Включення норм про підпорядкування НАБУ до абсолютно не пов'язаного законопроекту про зниклих безвісти осіб стало класичним прикладом зловживання законодавчою процедурою для досягнення прихованих політичних цілей. Парадоксальність такої «атаки» на існування антикорупційної інфраструктури у полягала в тому, що вона відбулася на тлі попередніх законодавчих успіхів. Ще у грудні 2023 року було ухвалено прогресивний Закон № 3509-IX, який суттєво посилив самостійності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, вивівши її з-під адміністративного впливу Офісу Генпрокурора. Спроба у 2025 році повернути цей вплив через законопроект №12141 виглядала як відвертий реванш і спроба скасувати вже досягнуті євроінтеграційні здобутки [18].

Таким чином, криза 2025 року кардинально відрізнялася від кризи 2020 року. Якщо у 2020 році проблема була конституційною (Президент не мав повноважень, але виконував їх), то у 2025 році проблема була політичною – спроба наділити політично залежного прокурора повноваженнями, яких він не повинен мати, для руйнування незалежної інституції.

Висновки: аналіз правового статусу НАБУ в період 2019-2025 років дозволяє ідентифікувати три послідовні інституційні кризи. Перша криза – конституційна, було доведено неконституційність «президентської» моделі, де глава держави виходив за межі повноважень. Друга криза – легітиміаційна, її було вирішено шляхом інтеграції НАБУ до виконавчої влади як ЦОВВ зі спеціальним статусом, що надало інституції конституційної легітимності. Третя криза є політико-процесуальна, де було доведено вразливість «урядової» моделі; атака через законопроект №12414 (спроба підпорядкування Генпрокурору) показала, що формальне підпорядкування КМУ створює ризики політичного тиску через інші інструменти. Свіжа наукова думка, сформульована безпосередньо після кризи 2025 року, не просто констатує ці проблеми, а й пропонує шляхи до четвертої, досконалішої моделі. Аналіз пропозицій В. М. Тертишника дозволяє зробити наступні глибокі висновки.

По-перше, необхідність виведення НАБУ з-під підпорядкування Уряду. Пропозиція, щоб «щонайменше НАБУ має бути виведено із підпорядкування Кабінету Міністрів», є логічним висновком з кризи 2025 року. Реформа 2021 року, хоч і вирішила конституційну колізію, створила фундаментальний конфлікт інтересів: НАБУ як ЦОВВ підпорядковується КМУ, але водночас міністри та інші топ-посадовці уряду є основними суб'єктами розслідувань НАБУ. Це ставить Бюро у пряму залежність від тих, кого воно має викривати. Спеціальний статус (з міжнародними експертами у конкурсній комісії) захищає лише процедуру призначення Директора, але не захищає від подальшого політичного тиску на інституцію (наприклад, через спроби зміни законодавства, як у випадку з №12414).

По-друге, вимога фокусування на «політичній корупції». Теза про те, що «Детективи НАБУ мають зосередитись на протидії політичній корупції», є відповіддю на критику (висловлену, зокрема, Г. С. Крайником) про невідповідність широкого мандату НАБУ. Виведення Бюро з-під урядового контролю дозволить йому перестати бути «звичайним» ЦОВВ і сконцентруватися на найскладнішому виді злочинів – зловживанні владою на вищому політичному рівні, що й було першочерговою метою його створення.

По-третє, посилення інституційної ролі САП. Криза 2025 року стосувалася не лише НАБУ, але й САП. Пропозиція В. М. Тертишника про те, що САП має отримати також компетенцію щодо нагляду за законністю в діяльності слідчих ДБР, але лише у справах, щодо злочинів, які вчинені прокурорами", є революційною. Вона пропонує використати інституційну незалежність САП (яка довела свою стійкість) для вирішення іншої хронічної проблеми корпоративної «кругової поруки» в органах прокуратури, де Офіс Генпрокурора здебільшого неефективно розслідує злочини власних співробітників. Це створило б унікальну систему взаємного контролю всередині правоохоронної системи. Еволюція статусу НАБУ у 2019–2025 роках демонструє болісний пошук балансу між конституційною легітимністю та реальною незалежністю.

Жодна з випробуваних моделей (ні президентська, ні урядова) не виявилася досконалою. Дискурс поточного року вказує на те, що наступним етапом реформи має стати побудова четвертої, повністю автономної моделі антикорупційної вертикалі, виведеної за межі прямого політичного впливу як Президента, так і Кабінету Міністрів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 01.01.2020. р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 14.11.2025).
2. Про Національне антикорупційне бюро України : ЗАКОН УКРАЇНИ від 14.10.2014, № 1698-VII : станом на 25.03.2025. *Офіційний портал Верховної Ради України*. 2014. 14 жовт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 14.11.2025).
3. Рішення Конституційного Суду України (справа про Указ про призначення Директора НАБУ) від 28.08.2020 № 9-р/2020
4. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із зникненням осіб безвісти за особливих обставин під час дії воєнного стану : Закон України від 22.07.2025 № 4555-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4555-20#Text> (дата звернення: 14.11.2025).
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення повноважень Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури : Закон України. *Верховна Рада України* від 31.07.2025, № 4560-IX : станом на 31.07.2025. *Офіційний портал Верховної Ради України*. 2025. 31 лип. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4560-%D0%86%D0%A5#Text> (дата звернення: 14.11.2025).
6. Берко С. Т. Повноваження Президента України, що порушують конституційну модель виконавчої влади. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2024. вип. 85. С. 153–160. (Серія Право ; т. 1). URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.1.20>.
7. Федорко О. О. Закріплення в конституції України права президента сторювати набу та призначати директора набу: узурпація влади чи нагальна необхідність. *Evropský politický a právní diskurz*. Praha, 2019. Т. 6, вип. 6. С. 118–123. ISSN 2336-5447.
8. Гладкий В. В. Конституційний антикорупційний правовий режим. *Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі. Другі юридичні читання : матеріали Всеукраїнської дистанційної наукової конференції*. Одеса, 2019. С. 4–10. ISBN 978-966-928-390-0.
9. Дурас Л. О. Становлення та розвиток системи запобігання корупції в Україні: кваліфікаційна робота магістра: 281 «Публічне управління та адміністрування»/Університет митної справи та фінансів. Дніпро, 2024. 84 с.
10. Дякур М. Д. Національне антикорупційне бюро України як спеціально уповноважений суб'єкт протидії корупції. *Наукові читання пам'яті Ганса Гросса: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*. Чернівці, 2021. С. 190–194. ISBN 978-617-8034-25-2.
11. Єренко Д. В. Національне антикорупційне бюро українців механізми запобігання корупції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2019.
12. Ішук Д. О. Гарантії реалізації адміністративно-правового статусу національного антикорупційного бюро України. *Порівняльно-аналітичне право*. Ужгород, 2020. Т. 1. С. 324–327.
13. Ковальчук І. С. Особливості правового статусу національного антикорупційного бюро України. *Право і суспільство. Розбудова держави і права: питання теорії та конституційної практики*. 2019. вип. 3-1. С. 15–18. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-3-1-3>
14. Крайник Г. С. Національне антикорупційне бюро України: удосконалення нормативного забезпечення діяльності. *Забезпечення прав людини: національний і міжнародний виміри. Збірник матеріалів III-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції до 75-річчя Загальної декларації прав людини*. Вінниця, 2023. С. 171–175.
15. Тертишник В. М. Забезпечення незалежності та ефективної діяльності Національного антикорупційного бюро України та інших слідчих органів України. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. вип. 14. ISSN 3041-2110. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16930773>
16. Harust Yu. V., Shlapko T. V., Romanenko O. V. Legal and practical aspects of the establishment and functioning of the Supreme Anti-Corruption Court in Ukraine. *Legal Horizons*. 2021. Vol. 14, № 2. Р. 16–22.
17. Передерій О. С. Антикорупційні інституції України в аспекті інноваційного розвитку правової системи України як держави-кандидата в члени Європейського Союзу... *Право і суспільство*. 2022. № 4. С. 32-38.
18. Погорелова Ю.О., Казакова Д.Д. Заходи запобігання та протидії корупції в контексті європейської інтеграції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 7. С. 458-461.

Дата першого надходження рукопису до видання: 15.11.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.12.2025
Дата публікації: 31.12.2025